

valija čovjekove psihičnosti. Uz plastificizam, u kojem dominira čovjek-umjetnik-konstruktor, Bučan je u svom radu sačuvao i elemente konceptualizma. Također, uz figure, predmete i prostore dekorativno građene ploha-ma jasnih rubova, uslijedio je niz radova u čijim grafizmima, čistim osjećanjem, plete fantazmagorične prizore.

No Bučanovi radovi izmiču preciznijem interpretativnom očitavanju i ostaju, na svoj način, polemički i otvoreni različitim pristupima koji ih ne mogu osiromašiti ili iscrpiti. Pogotovu stoga što je riječ o autoru koji doživljava neprestane stvaralačke mijene. Monografija je svojom strukturom ukazala na tu nedefiniranost i otvorena pitanja njegova daljnjeg razvoja i djelovanja.

matko trebotić igor zidić

Gutenbergische Verlaganstalt
Schaan 1983.

milan bešlić

Slikara i grafičara Matka Trebotića nije potrebno posebno predstavljati i tom tvrdnjom, vjerujem, nećemo ništa oduzeti od već poznata životopisa ni od umjetnikova *imagea*. Naprotiv. Dostatno je podsjetiti da je naša kulturna javnost u nekoliko posljednjih godina imala priliku поближе upoznati njegovo slikarstvo na većem broju samostalnih izložbi i na recentnim kolektivnim smotrama. Stoga, ovom zgodom, nemam namjeru ponavljati informacije i pohvale, pa ipak, čini se kao da neka „mjesta” vezana uz slikarev život i rad nije moguće tek tako preskočiti.

Dakle, Matko Trebotić nije prolazio kod nas stazom početničkom, ne pamtimo mu prvih pokušaja. Odmah nakon završenog studija odlazi u inozemstvo i više od desetljeća boravi u Düsseldorfu. Ondje je, a ne ovdje, stasao i rastao slikarski mu ugled, a nakon niza izložbi u galerijama diljem Njemačke izlagao je i u Parizu i u New Yorku, mjestima mjerodavne provjere. Trebalo je, međutim, sasvim zaokružen i formirani likovni idiom prezentirati napokon i „kod kuće”, što se u pravilu pokazuje najstrožim ispitom.

Naivno bi bilo pomisliti da nakon povratka slikar nije osjetio žalac one vjekovne, po kojoj je najteže biti prorokom u svome kraju. Mišljenja su bila podijeljena, a reagiranja različita. Ali jasno definirani opus dorađena rukopisa izazvao je i pažljivo valoriziranje i prirodno svrstavanje u kontekst baštine, jer godine izbivanja izvan domovine zapravo ga nikad nisu odvojile ni otuđile od ishodišne mu Milne na oto-

ku Braču. Zavičaj se očituje, živi u svakoj Trebotićevoj slici, i k njemu se putuje u ciklusima. Tolika vezanost, upravo ovisnost od rodnoga mjesta nije samo tematski opsesivna, već se i aksiomatski nadaje, jer – živeći „ondje” on zapravo živi „ovdje”.

Okrenuvši se Zavičaju, okrenuo se izvoru bića u kojem se razotkriva nagost, nevinost Djetinjstva i osjeća plaho palucanje ognjišta. Jedini pravi put željenu cilju vodi „kroz sebe”, kroz krčevinu bića. Iracionalno, traumatsko, izmaštano graditelji su Trebotićeva slikovnog sustava, koji pokazuje lice nadrealnog i metafizičkog. Na platinama ne „raste” sve što zemlja rodi, samo gdjekoji čempres. Nikakva živog stvora, tek tragova ljudskih: kosturi i lubanje, i nijemih svjedoka njihovih ruku: katedrale, kuće, zidine, brod. Ezoterična, višeslojna idiomatika organizirana je plošno, prostorno, malokad u perspektivi. Nećemo naći detalj koji ne bi potvrdio brižljivost, majstorstvo izvedbe. Tradicionalist u načinu obrade motiva ne odriče se i „zvučnih” aktualnosti: slova, brojeva, znakova, strelica, crtica, ni enformelističkih bjesova: prolijevanja, špricanja, kapanja boje. Spoj heterogenih tehnika obogaćuje strukturu, putenost površine i, na mjestima, umnožava senzualno i bizarno. Spomenute karakteristike i tipičnosti prepoznajemo listajući knjigu koja potpuno i reprezentativno pokazuje Trebotićev opus.

Pišući o knjizi nužno je ne samo „osvrnuti se” na predgovor, već iz njega izlučiti ona indikativna uporišta koja drže i osvjetljuju „problematiku”. Pisac teksta, Igor Zidić, i sam je – treba li podsjetiti? – nemalo pridonio promicanju ove umjetnosti u našoj sredini. U ovom je trenutku neprijeporno najpouzdaniji „vodič” kroz, rekli smo, Trebotićevu „šumu simbola”. Umjesto je stoga poslušati njegov glas, slijediti mu trag. Jednu od osnovnih komponenti (simbola!) – Zavičaj, Zidić ovako analizira: „Ne osporavamo ni jasnost ni brojnost zavičajnih aluzija u Trebotićevu slikarstvu dok napominjemo da zavičaj – u prosječnom značenju riječi – nije nipošto jedini sadržaj njegovih slika. Štoviše, češće nego

stvarni javljaju se, u njega, neki izmaštani gradovi i krajolici. I baš ti nestvarni i nadstvarni gradovi mašte prikazuju u određenom svjetlu i one druge, stvarne." I dalje: „Mnogi su, naime, skloni zaboraviti da je zbiljsko tlo zavičaja (u koje se sidri Nostalgija) samo pars pro toto opće Zemlje. Svako je zamišljeno, sanjarski sjetno vezivanje s Domovinom istodobno i metaforičko vjenčanje s Tlom." Elokventno i s punim pravom Zidić inzistira „da se u razmatranju kategorije zemnog treba odlučnije upraviti prema arhetipskim predodžbama Trebotićeva djela... jasno izložiti njegov metafizički nacrt". Četiri su osnovna elementa, vjerovahu stari Grci, po kojima Svijet jest, odnosno oni sažimaju njegovu bit: zemlja, voda, vatra i zrak. Pisac, čiji tekst slijedimo, tvrdi da „... prva elementarna klasifikacija slikarskih simbola upućuje na postojanje četiriju osnovnih grupa..." a simbolsko njihovo očitovanje treba tražiti upravo u spomenutim elementima. Naslovivši studiju „Poziv na putovanje" Igor Zidić je dvostrukost puta (onoga po kojemu jesmo i onoga, govorio je A. B. Šimić, što „raste dalje sam" kad, jednoga dana, stanemo) omeđio riječima „...za grobno vrijedi ono što smo rekli o zavičajnom: grob je simbol zemnosti; tko obilazi groblja veliki je Putnik. Otvorena je grobnica – kao i spreman brod – poziv na putovanje." Primivši, dakle, „poziv" slijedili smo „put" plauzibilnog zaključka (završetka), a nije li nas time Zidić „namamio" (namjerno?) u predjele gdje se čuje jeka Baudelaireova glasa?

Njegov je pristup metodologijski precizan i, po svojoj prirodi, minuciozan, analitički. Znanstvena akribija i poslovična suptilnost rese taj ogled. Treba napomenuti da je tekst tiskan na njemačkom jeziku u prijevodu Vere Čičin-Šain, a da hrvatski izvornik nije paralelno priložen. Naš je pisac, naš prevodilac i, napokon, naš je i – slikar, tek je nakladnik i tiskar u dalekoj Njemačkoj. Doista, treba li naše izdavače upitati na – njemačkom: *Wie lange wird dieses Buch auf seine Veröffentlichung durch einen einheimischen Verleger warten müssen?*¹

¹ (Koliko će vremena ova knjiga čekati na domaćeg izdavača?)